

Stockholm den 21 februari 2020

Till Nordiska Ministerrådet
Annika Söderlund

Inspel från KLYS till Nordiska Ministerrådets kommande kulturpolitiska samarbetsprogram 2021-2024

Presentation

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd - utgör en samlad röst för Sveriges professionella kulturskapare. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30.000 konstnärligt yrkesverksamma inom områdena musik, scen/film, litteratur/journalistik och bild/form. I KLYS samarbetar organisationerna i frågor av gemensamt intresse, som t ex upphovsrätt, arbetsmarknad, kultur- och konstnärspolitik, yttrandefrihet och kulturell mångfald.

KLYS ingår i två nordiska nätverk för kulturskapare. Det ena är det Nordiska Konstnärsrådet där Danskt Kunstnerråd, Forum Artis (Finland), Norska Kunstnernetverket, BIL (Island) och LISA (Färöarna) ingår. Nordiska konstnärsrådet träffas ca en gång per år i något nordiskt land, senast i Köpenhamn den 17 februari 2020, och gör ibland gemensamma uttalanden i kultur- och konstnärspolitiska frågor som har nordisk dimension.

Vi ingår också i Nordisk Upphovsmanna- och Utövarallians, som är ett nätverk för upphovsrättsfrågor bestående av jurister i de nordiska konstnär- och kulturskapsorganisationerna. Nätverket träffas nästa gång i Oslo den 27-28 april 2020.

Villkoren för yrkesverksamma kulturskapare i Norden är inte acceptabla. I alla nordiska länder halkar kulturskarpes inkomster efter löneutvecklingen på arbetsmarknaden i övrigt. De låga inkomsterna beror bl a på ett bristande upphovsrättsligt system där kulturskapare inte får del av det värde som deras verk genererar på nätet (den s k value gap-problematiken) och på bristande social trygghet för frilansare. Här skulle det nordiska ministerrådet kunna vara mer aktivt och samarbeta tätare, eftersom problemen är likvärdiga för dessa yrkesgrupper över hela Norden.

Samarbetsprogrammet 2021-2024

KLYS anser i princip att förslaget till samarbetsprogram har ett bra fokus och täcker de områden och aspekter som KLYS anser är viktiga för det kommande nordiska kulturpolitiska samarbetet. Det finns dock några punkter som skulle kunna utvecklas och några aspekter som vi saknar.

KLYS välkomnar att det nordiska kulturpolitiska samarbetet ska bidra till ett rikt och nyskapande konst- och kulturliv. Vi vill i sammanhanget också lyfta att samarbetet bör bidra till *konstnärlig kvalitet och konstnärlig utveckling*. En förutsättning för att kunna profilera Norden som en hållbar, konkurrenskraftig och attraktiv kulturregion är enligt KLYS dessutom att *satsa på och förstärka de yrkesverksamma kulturskaparnas villkor*.

Hållbarhet

För att kunna uppnå målet om hållbara kreativa näringar krävs att *de sociala och ekonomiska villkoren för dessa näringars kärna, d v s de som skapar konsten och kulturen, förbättras*, inte minst är det gäller upphovsrätt, social trygghet och kultur- och konstnärspolitiska satsningar.

Vi ser positivt på arbete kring att öka kunskap och medvetenhet bland konstnärer och kulturskapare om klimatvänliga val.

KLYS håller också med om att starka och oberoende medier är viktiga i förhållande till arbetet med ett socialt hållbart Norden. Detta gäller inte bara kvalitetsjournalistik, utan också ett kvalitativt kulturutbud i media i stort. Vi vill här särskilt betona vikten av att värna och främja en stark, självständig och bred public service-verksamhet. Något som bör föras in uttryckligen i programmet. Särskilt i tider som dessa där vi ser kraftiga neddragningar på public service i vissa länder och hot från partier i vissa nordiska länder att smalna av public service-uppdraget.

Kultur- och mediepolitiska satsningar bör - för att ligga i linje med FNs hållbarhetsmål - främja mångfald, konstnärlig frihet och konstnärlig kvalitet, bl a genom att stärka konstnärers och kulturskapares sociala och ekonomiska villkor (jfr Unescos rekommendation om konstnärers villkor från 1980, som alla nordiska länder bör följa).

När det gäller den sista punkten på sidan 3 under Vi vill, måste vi från KLYS återigen framhålla vikten av att inte bara främja kreativa näringar, utan framför allt näringarnas kärna – kreatörer och konstnärer av olika slag.

Yttrandefrihet

KLYS välkomnar formuleringarna om den konstnärliga yttrandefriheten och menar att värnandet av denna bör vara en prioriterad fråga i nordiska ministerrådets arbete, särskilt värnandet om principen om armlängds avstånd. När det gäller dessa frågor pågår nu en utredning om situationen i Sverige av den svenska Myndigheten för kulturanalys, som KLYS träffade härom veckan.

Jämställdhet och inkludering

KLYS tillstyrker målsättningarna i detta avsnitt och den viljeriktning som anges. I sammanhanget vill vi lyfta fram det projekt för internationellt utbyte mellan kulturskapare som KLYS driver i Sverige; *Konsten att delta*, som handlar om att skapa möten samt kunskaps- och nätverksutbyte mellan kulturskapare etablerade i Sverige och utlandsfödda kulturskapare. Läs mer här <http://www.klys.se/projekt/konsten-att-delta/>

Projektet är också relevant för viljeinriktningen under rubriken om Internationellt samarbete – att konstnärer får möjlighet att mötas, skapa kontakter, få nya idéer och arbetstillfällen utanför Norden. Tanken är att svenskfödda kulturskapare ska få ett större internationellt nätverk utanför Sverige samtidigt som utlandsfödda integreras och får nätverk och kunskap om och i Sverige.

Internationellt samarbete

KLYS välkomnar även här viljeinriktningarna i programmet. De nordiska konstnärorganisationerna ingår i en rad olika internationella nätverk såväl på europeisk, som global nivå, men kan behöva ökat stöd för att kunna delta i dessa. KLYS ingår i det globala nätverket IFCCD, som står för International Federation of Coalitions for Cultural Diversity, som har en europeisk gren där KLYS är aktiva (ECCD – European Coalitions for Cultural Diversity).

KLYS är också mycket engagerade i Unesco-frågor, särskilt när det gäller Unescos mångfaldskonvention och Unescos rekommendation om the Status of the Artist. När det gäller Unesco har de nordiska ländernas regeringar ett mycket väl fungerande samarbete, inte minst på kulturområdet, vilket KLYS fått inblick i under Unescos generalkonferens 2017 och 2019, då+ vi ingått i den svenska delegationen.

Barn och unga

Målet och viljeinriktningen inom området är bra. Från KLYS vill vi dock understryka vikten av att barn och unga får möta professionell konst och kultur i Norden, särskilt i grundskola och gymnasiet. Vi vill också lyfta fram betydelsen av Kulturskolan (i Sverige) och motsvarande verksamheter i de andra nordiska länderna.

För KLYS

Ulrica Källén
Verksamhetsledare KLYS